

val. A mázas kályhacsempe-töredék és a tál alakú kályhaszem-töredékek valamilyen igényesebb lakóépületet sejtetnek (plébánia? udvarház? a forrásból ismert offciális lakóhelye?).

A két épület az egykori falu DNy-i részén feküdt a felszíni nyomok alapján, tőlük Ny-ra már nem találunk leleteket. A lelőhely ÉÉK-i szélé nagyjából a földesutat keresztező távvezetéknek az úttól É-ra eső 2. és 3. oszlopa közt található, K-en pedig a hármasház csoport mögötti, majdnem sík területig nyúlik. A középkori település területén nem egységes sűrűségben található a leletanyag. A leleteket tartalmazó enyhe kiemelkedéseket helyenként igen nagy leletmentes területek választják el. A száraz talajban nehéz volt a megfigyelésen elszórt cserepek felismerése. A pusztáról kivezető út DDNy-i oldalán kb. 50 m széles boronált sávban nem fordult elő lelet.

Munkatárs: Tenkei Zsuzsanna

K. NÉMETH ANDRÁS

222. Pannonhalma, Böröcki-dűlő

(Győr-Moson-Sopron megye) B, Ró, A

Tudomásunkra jutott, hogy a Pándzsán létesített halastavak tulajdonosa vállalkozását bővíteni kívánja a 82. főút felé. Adattári adataink szerint a bővítésre, beépítésre szánt terület DNy-i sarkában álló ház (hrs: 0200) előtt az út korszerűsítése során 1959-ben avar kori sírok kerültek elő (RA 233-68, 234-68, Uzsoki András), az ÉK felé szomszédos telken Figler András észlelt őskori településnyomokat. Ezért a veszélyeztetetté váló területen helyszíni szemlét tartottunk 2002. október 24-én.

Az országúttól K felé lejtő domboldal (Hrs: 0199) felső része még az avar temető területéhez tartozik (a temető valószínűleg átnyúlik a Külterület 4. sz. magányos háztól D-re lévő konyhakertbe is, egészen a Packalló felől a Pándzsába futó patakmeder mélyedéséig). Mivel a ház építésekor 1922-ben sírokon kívül „kemencét” is találtak, valószínű, hogy az erózió által is érintett dombtetőn is számolni kell őskori településsel. A domboldalon mindenütt észleltünk őskori (bronzkori) edénytöredékeket, népvándorlás kori-kora középkori cserepeket (köztük vonalköteg- és hullámvonalköteg díszítésű, illetve későbbi, úgynevezett „sarkantyús” peremdarabot), újkori mázas keámiát, kő- és tapasztásdarabokat. Már a lejtő alján, a telek középtáján kisebb domb emelkedik ki, ezen nagy kődarabok, római kori imbrex töredékek találhatók, őskori kerámiával együtt. É felé haladva a leletek gyérülnek.

Munkatárs: Rittli Jenő gyűjteménykezelő.

TOMKA PÉTER

223. Pákozdvár, Pákozdvár

(Fejér megye) B

A pákozdvári bronzkori erődített telepet Marosi Arnold 1930-ban ismertette, az ott végzett ásatásának eredmé-

nyeivel együtt (a vár vázlatos térképével).¹⁰ 1952-ben Nováki Gyula Marosi említett közleményei alapján ismertette a várat.¹¹ A leletek a bronzkor második felébe sorolják a telepet. Újabb kutatás, vagy ásatás azóta nem történt a lelőhelyen.

2002-ben a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Székesfehérvári Regionális Irodája részéről Kulcsár Mihály bízott meg bennünket a Pákozdvár részletes felméréssel. A terepmunkákat szeptember és október hónapban végeztük el, összesen 5 nap alatt.

A vár Pákozdvár határának ÉK-i szélére esik, de megközelítése Sukoró felől rövidebb utat jelent. Pákozdvár központjától, a templomtól ÉK-re 4,7 km-re, Sukoró református templomától ÉNy-ra 2,5 km-re, a Velencei-hegység központi részének Ny-i szélén van, az Angelika-forrástól Ny-ra 500 méterre. A forrástól piros kockával jelzett turistaút vezet a vár K-i, külső sánca mellé. A vár területére nem vezet be jelzett út. DK-i és D-i szélé alatt húzódik az Angelika-forrástól kiinduló Bodza-völgy.

A vár területét áttekinthetetlen, sűrű, tüskés-bozótos erdő fedi, ami nagyban megnehezítette benne a haladást. Néhány kisebb részletbe az áthatolhatatlan és áttekinthetetlen bokros erdő miatt nem lehetett bemeni, ennek ellenére a sáncokat és az őskori telep szélét jelentő hegyperemeket valamennyi helyen, a belső területeknek pedig a legnagyobb részét sikerült felmérni.

A vár három, sorban egymás mellett, jól elkülönülő részre oszlik. Mindháromnak különböző az alakja, a természeti adottságokhoz igazodva. A DNy-i, Ny-i oldalon mindháromat a hosszan lefutó meredek hegyoldal védte, ezeken az oldalakon mesterséges erődítésnek nincs nyoma a felszínen. A belső terület mindháromnál DNy irányába enyhén lejt.

A terület D-i végében van a legbelső várrész. DNy irányába lejtő, kiugró széles hegynyúlvány, vége felé kiszélesedik. Három oldalról meredek hegyoldal határolja, K felől a Bodza-völgy, ÉNy felől mély, természetes eredetű völgy húzódik fel az É-i vége alá. A természetes hegyperem körbefut, csak az É-i végét védte magas sánccal. A sánc hossza 55, belső magassága 1–1,5 m, külső oldala a természetes, rövid meredek oldalon folytatódik. Ezt a sáncot vágta át Marosi Arnold, a kutatóárok ma is nyitva áll, hossza 19, beomlott szélessége 2,5, mélysége 1 m körüli. A kutatóárok D-i végéhez egy nagy gödör csatlakozik, valószínűleg ez is az ásatás maradványa. Tovább, néhány méterre még egy gödör mutatkozik. E várrész hossza 135, legnagyobb szélessége 120 m.

A következő, középső várrész az előzőtől ÉNy-ra fekszik, a kettőt a már említett mély, természetes eredetű, 55–70 m felső szélességű völgy választja el. Ez a várrész egy DNy felől emelkedő rövid bemélyedéshez iga-

¹⁰ ArchÉrt 1930, 53–73, 280–281.; Székesfehérvári Szemle 1932, 47–48.

¹¹ ArchÉrt 1952, 3–19.